

Valmistelija

Hallintojohtaja Ari Niskanen 0400 855 924

Peruste

Elinkeinopalvelut

Elinkeinojen perustehtävä ja toiminta-ajatus

Elinkeinopalveluiden tehtävänä on perusedellytysten luominen erilaisille elinkeinoille, yritysneuvonta ja aktiivinen elinkeinojen kehittämistyö. Tavoitteena on nykyisten yritysten ja työpaikkojen säilyminen, yritysten omistajavaihdosten tukeminen, laajentumishaluisten yritysten auttaminen sekä uusien yritysten saaminen kuntaan. Toimintaan liittyvät oleellisesti myös kunnan markkinointi uusille asukkaille ja yrittäjille sekä erilaisten tapahtumien järjestämisen mahdollistaminen ja tukeminen sekä kunnan yleinen edunvalvonta. Yrittäjiä kannustetaan myös omistaja- ja sukupolvenvaihdoksien toteuttamisessa. Kehittyvä talouselämä luo voimavaroja myös kunnan tuottamien palvelujen kehittämiseen. Elinkeinojen kehittämisessä tavoitteena on saada lisättyä tulomuuttoa ja kunnan elinvoima kasvamaan. Tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää saada kuntaan uutta yritystoimintaa sekä nykyisille yrityksille jatkajia.

Elinkeinopalveluiden toimintakertomus 2023

Vaalaan palkattiin elinkeinopäällikkö 1.1.2023. Hänen työtehtäviinsä kuuluvat vaalalaisten yritysten kehittäminen, auttaminen ja neuvonta. Tehtävään palkattu henkilö siirtyi vanhana työntekijänä Humanpolis Oy:n palveluksesta vastaavasta tehtävästä. Elinkeinopalveluiden vastuualueelle on ositettu myös osa kunnanjohtajan työajasta.

Edellisenä syksynä 2022 oli toteutettu noin 200 vaalalaista yritystä kattava Yritysharava-haastattelu, jossa tiedusteltiin yrittäjien tilannekuvaa ja palveluntarpeita. Yrittäjiä on haastattelujen jälkeen palveltu yksilöllisesti haastattelussa esiin nousseiden palveluntarpeiden mukaisesti. Yrityksiä on autettu esimerkiksi markkinoiden kartoituksessa, liikeidean kehittämisessä, kannattavuuden laskennassa, yrityksen perustamisessa, rahoituksen hakemisessa ja sopivien toimitilojen löytämisessä. Palvelua varten on koottu kunnan ja yhteistyötoimijoiden, kuten esimerkiksi rahoittajien, TE-palvelujen ja oppilaitosten asiantuntijoista koostuva verkosto. Yritysharava-haastatteluja jatkettiin elo-lokakuussa 2023 laajentamalla otosta 100, lähinnä maatalouteen, sen liitännäiselinkeinoihin sekä palvelusektoriin kehittymishakuisiin ja kasvuhakuisiin yrityksiin kohdistuen

Toukokuussa 2023 otettiin käyttöön uusi CRM-järjestelmä (kilpailutuksen kautta valittiin toimittajaksi Grynos Oy). Asiakastiedot vietiin järjestelmään ja sitä on hyödynnetty Yrittäjäkirjeen lähettämisessä ja aiotaan hyödyntää vuonna 2024 myös Yritysharavan kaltaisessa yritysten kontaktoinnissa. Elinkeinopäällikkö ja hallinnon suunnittelija ylläpitävät ohjelmaa, ja sen käyttö elinkeinopalvelujen tukena on mahdollista osastorajat ylittäen.

Keväällä 2023 aloitettiin Vaalan kunnan elinkeino-ohjelman päivitys osallistavaa ja osastorajat ylittävää työpajatyötä hyödyntäen. Ohjelman

laadinta lomitettiin tukemaan kunnanjohtajavaihdosta kesä-elokuussa 2023. Uusi elinkeino-ohjelma on esitelty loppuvuodesta päättäjille valtuustoseminaarissa ja korjausten sekä työpajatyön jälkeen se etenee hyväksyntään keväällä 2024. Ohjelman laatiminen on kytketty samalla hallintosäännön uudistamisen ja maapoliittisen ohjelman laadintaprosessiin.

Kunta on elinkeinojen edistämiseen keskittyvien yhdistysten osalta jäsenenä Oulujärvi Leader ry:ssä, Tervantie ry:ssä, Oulujärven Jättiläiset ry:ssä sekä Oulun Kauppakamari ry:ssä.

Uusien yritysten perustamisen järjestäminen ja siihen liittyvä neuvonta on hoidettu vuoden 2020 alusta lähtien Oulunseudun Uusyrityskeskuksen kautta. Palvelu on ollut saatavilla sekä fyysisesti (Yrityspysäkit ja Yrityksenperustajan opas)) Vaalasta käsin että etäyhteyksien (teams- ja nettisivupalvelutarjonta) avulla. Uusyrityskeskus on auttanut vuoden aikana vaalalaisia yrityksiä perustamisten lisäksi sukupolvenvaihdoksissa ja yrityskaupoissa. Oulun seudun Uusyrityskeskuksen kustannukset ovat 1,15 euroa / asukas.

Vaalan kunta on ollut vuosina 2022 ja 2023 yhteistyössä myös Pohjois-Pohjanmaan yrittäjien omistajanvaihdospalvelun kanssa. Yritykset Pohjois-Pohjanmaalla ovat saaneet tarvittaessa apua ja neuvontaa hankintasiantuntijalta yrityksen omistajanvaihdostilanteisiin. Omistajanvaihdospalvelun kustannukset on katettu kokonaisuudessaan Pohjois-Pohjanmaan yrittäjäjärjestön hanketoiminnan kautta.

Yritysten määrän ja investointien kehitys

Yritysten määrän positiivinen nettolisäys jatkui vuonna 2023 vaikeasta maailmanpoliittisesta tilanteesta ja kustannusten kasvusta sekä näitä edeltäneestä koronakriisistä huolimatta. Vaalaan on perustettu vuonna 2023 yhteensä 15 yritystä. Uudet yritykset sijoittuvat esimerkiksi maa-, metsä, ja kalatalous tai niitä palvelevan toiminnan, ravintola-alan, kuljetuksen, korjauksen, rakentamisen sekä konsultoinnin toimialoille. Lopettaneita yrityksiä oli tilinpäätösvuonna 2023 kolme kappaletta.

Yritysten investointihalukkuuden elpyminen ja investointisuunnitelmien käynnistäminen näkyivät erityisesti Vaalaan kohdistuvien isojen investointien julkistamisen ja kaavailun myötä: useat suunnitteilla olevat tuulivoimapuistot, Vaalan uusi vankila ja kunnan omat rakentamisinvestointisuunnitelmat ovat tuoneet lähivuosille positiivisen signaalin kunnan elinvoimasta. Vuonna 2023 myönnettiin yhteensä 68 rakennuslupaa. Vakituksia asuinrakennuksia aloitettiin 7 kpl, rivitaloja 2 kpl (Kiinteistö Oy Vaalan Niska) ja vapaa-ajan rakennuksia 16 kpl. Yrityskohteisiin ei myönnettyjä lupia tai aloitettuja rakennuksia. Suurista rakennushankkeista Vaalan vankilan rakennustyöt (yli 50 milj. euroa) etenivät runkorakentamisen kautta sisustustöihin ja tilat valmistuvat syksyllä 2024. Väylä-viraston raakapuutermitöitä (16 milj. euron) käynnistyivät keväällä 2023 ja se valmistuvat syksyllä 2024. Hankkeella on myös pysyviä työllisyysvaikutuksia. Kunnan omista kohteista merkittävimpiä olivat vuonna 2023 Vaalahallin, eli katetun jääkiekkokaukalon rakennustöiden toteuttaminen, kirjaston saneeraus sekä eläinlääkäritilojen rakentamisen suunnittelu ja käynnistys. Elinkeino-ohjelman mukaisesti on ohjelmassa vuodelle 2024 erilaisia elinkeinoja edistäviä kohteita (mm. Vaalan kolmion yritysalueen kaavoittaminen ja Vaalanlammenrannan asuntoalueen kaavoittaminen).

Tavoitteiden toteutuminen:

TOIMENPIDE 2023: ALOITETAAN KOKO KUNNAN LAAJUISEN ENERGIA- JA ILMASTOSUUNNITELMAN LAADINTA MAHDOLLISUUKSIEN MUKAAN HANKKEEN MUODOSSA. TUULIVOIMAHANKKEIDEN LISÄKSI SUUNNITELMASSA HUOMIOIDAAN AURINKOVOIMATUOTANNON MAHDOLLISUUDET, VUODEN 2022 AIKANA VALMISTUVAN BIOKAASUTUOTANNON SELVITYSHANKKEEN TULOKSET SEKÄ EDELLÄ MAINITTUIHIN LIITTYVÄ VEDYNTUOTANTOPOTENTIAALI. ENERGIAHANKKEIDEN TOIMENPITEITÄ VIEDÄÄN ETEENPÄIN MAHDOLLISIMMAN NOPEASSA AIKATAULUSSA.

Toteuma: Vihreää virtaa Vaalasta - hankkeessa selvitetään em. toimenpiteitä, mutta hanke on vielä keskeneräinen. Koko kunnan kattavan energiayleiskaavan laadinnan aloittamisesta on tehty periaatepäätös kaavoituskatsauksen yhteydessä. Tuulivoimahankkeet ovat edenneet suunnitelmallisesti ja uusia hankkeita on aloitettu.

TOIMENPIDE 2023: ELINKEINOPALVELUIDEN RESURSSIA SUUNNATAAN YRITTÄJILTÄ SAADUN PALAUTTEEN JA HEIDÄN TARPEIDENSA MUKAISESTI. YRITYSREKISTERIKSI HANKITAAN SOPIVA CRM-JÄRJESTELMÄ, JOHON SIIRRETÄÄN YRITYSHARAVASTA SAADUT TIEDOT. YRITYSALUEIDEN MARKKINOINTIA JA SIJOITTUMISPALVELUITA TEHOSTETAAN TAVOITTEENA LISÄTÄ ALUEELLE SIJOITTUVIEN YRITYSTEN JA TYÖPAIKKOJEN MÄÄRÄÄ.

Toteuma: Yrittäjiä on autettu yksilöllisesti haastatteluissa esiin nousseiden palveluntarpeiden mukaisesti. Yrityksiä on autettu esimerkiksi markkinoiden kartoituksessa, liikeidean kehittämisessä, kannattavuuden laskennassa, yrityksen perustamisessa, rahoituksen hakemisessa ja sopivien toimitilojen löytämisessä. Uusi järjestelmä on hankittu ja otettu käyttöön. Yritysten investointihalukkuuden elpymisen ja investointisuunnitelmien käynnistäminen näkyivät erityisesti Vaalaan kohdistuvien isojen investointien julkistamisen ja kaavailun myötä.

Työllistämispalvelut

Perustehtävä ja toiminta-ajatus

Vaalan kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on toteuttaa monipuolisia toimenpiteitä työllisyyden edistämiseksi. Keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen vaikuttavuuden parantaminen työllisyyden hoidossa, myönteisen vaikutuksen aikaansaaminen työnhakija-asiakkaiden elämäntilanteeseen, työnantajien tuki sekä työnantajien ja työntekijöiden kohtauttaminen sekä kustannussäästöjen saavuttaminen kunnan taloudessa (työttömyyden aiheuttamissa kuluissa). Työllisyyspalveluissa panostetaan yksilölliseen lähestymistapaan ja palvelut suunnitellaan huomioiden jokaisen työnhakija- sekä työnantaja-asiakkaan tarpeet, toiveet ja tilanteet kokonaisvaltaisesti. Määrärahat työllistämiseen on jaettu siten, että taloudellinen vastuu korostuu. Hallinto-osasto keskittyy yleishallinnon työllistämiseen sekä "Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa" -hankkeeseen. Työllisyyspalveluissa

työllistämistavoitteet pyritään saavuttamaan tehokkailla toimenpiteillä ja työtä tehdään innolla.

Työllistämispalveluiden toimintakertomus 2023

Kunnan työllisyyspalvelut ovat vuonna 2023 tarjonneet laaja-alaista tukea sekä ohjausta työnhakijoille ja työnantajille, sekä tehneet monipuolista yhteistyötä eri verkostojen ja toimijoiden kanssa. Työtä ja sen hakijoita on kohtautettu tavoitteellisesti. Työnhakijoiden kanssa on laadittu suunnitelmia sekä tarjottu apua palveluihin ohjautumiseen, työnhakuun, työkokeiluihin ja koulutusmahdollisuuksiin liittyen. Työnantajia on autettu hyödyntämään erilaisia palveluita sekä tukimuotoja kuten työkokeilu, TE-toimiston tuet ja Vaalan kunnan kuntalisä. Kuntalisä on suuruudeltaan 300 euroa kuukaudessa. Yrityksille ja yhdistyksille on tarjottu konkreettista tukea myös rekrytointiin, hakemuksiin, sopimuksiin sekä markkinointiin ja mainontaan. Työkokeilumahdollisuuksia on vahvistettu ja järjestetty erityisen vireästi sekä tehty työnantajille tutuiksi, samoin osatyökykyisten rekrytointia. Työllisyyspalveluiden toiminta on ollut vuonna 2023 aktiivista myös tapahtumien järjestämisessä ja valmistautumisessa TE-palveluiden siirtymiseen kunnille. TE-palvelut siirtyvät kunnan lakisääteisiksi tehtäviksi 1.1.2025 alkaen.

Vuonna 2023 työmarkkinanäkymät alkoivat heikentyä ja työllisyystilanne vaikeutui huomattavasti sekä alueellamme, että valtakunnallisesti. Yritykset lomauttivat työntekijöitä ja lomautettujen vaalalaisten määrä oli suuri koko vuoden 2023 ajan. Lomautettujen määrä oli korkeimmillaan helmikuussa, jolloin lomautettuna oli 31 työntekijää. Kokonaisuudessaan vuoden 2023 osalta voidaan todeta, että kunnan työttömyysprosentti nousi voimakkaasti, osaltaan lomautuksien mutta myös kuntouttavan työtoiminnan totaalisen järjestämiskatkon vuoksi. Myöskään työkokeilua ei voitu järjestää Pohteen toimipisteisiin. Kuntouttava työtoiminta siirtyi hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023. Kuntouttavaa työtoimintaa käynnistettiin hyvinvointialueen toimesta Vaalassa kuitenkin vasta 10/2023 alkaen. Vuoden lopussa myös työkokeilumahdollisuudet Pohtelle avautuivat. Loppuvuoden aikana (10-12/2023) kuntouttavassa työtoiminnassa oli 8 asiakasta (vuonna 2022 yhteensä 14 asiakasta). Työttöminä työnhakijoina on Vaalassa myös työkyvyttömiä ihmisiä, jotka ovat väärällä etuudella (työmarkkinatuella), koska ovat käyttäneet sairauspäivärahan, mutta eivät ole päässeet työkyvyttömyyseläkkeelle. Työkyvyttömiä työnhakijoita yritämme myös parhaamme mukaan auttaa ja eläkeprosessien edistäminen käynnistyi työllisyyspalveluiden sekä Oulunkaaren Työterveys Oy:n yhteistyönä loppuvuonna 2023.

Työttömyysprosentti lasketaan kunnassa olevan työvoiman mukaan. Työvoima laski Vaalassa vuoden aikana 36 työllisellä. Työvoiman määrä 2023 oli 999 henkilöä (2022 työvoiman määrä oli 1035 henkilöä). Työttömyysprosentti oli 1/2023 16,7 % ja laski kevään aikana, ollen alimmillaan 8/2023 10,8 %. Työttömien prosentuaalinen määrä nousi keskiarvona kuukautta kohden vuoden 2022 12,7 %:sta vuoden 2023 13,9 %:iin. Keskimäärin kuukautta kohden työttömiä työnhakijoita oli vuonna 2023 139 (2022 131). Nuorten työpajatoiminta päättyi kunnassa 5/2023. Asiakkuuksia nuorten työpajalla oli vuonna 2023 viisi ja etsivässä nuorisotyössä 12. Nuoria, alle 25-vuotiaita oli työttömänä vuonna 2023 kuukaudessa keskimäärin 10 (2022 keskimäärin 9). Pitkäaikaistyöttömien määrä laski hieman ollen vuonna 2023 kuukaudessa keskimäärin 38 (2022

keskimäärin 39). Yli 50-vuotiaita työnhakijoita oli vuonna 2023 keskimäärin 70 (2022 keskimäärin 69).

Kelan työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuista työnhakija poistuu aloittaessaan työn tai osallistuessaan TE-toimiston työllistämistä edistäviin palveluihin, kuten kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun. Työmarkkinatuen kuntaosuutta Vaala maksoi 70 672 euroa eli 17 484 euroa enemmän kuin vuonna 2022 (53 188 euroa). Työmarkkinatuen kuntaosuutta oli budjetoitu 55 000 euroa vuodelle 2023, joten työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 15 672 euroa yli arvioidun.

Vaikeasta työmarkkinatilanteesta huolimatta kunnan työllisyystilanne eteni vuoden aikana varsin myönteiseen suuntaan. Työttömien työnhakijoiden määrä oli syksyyn saakka laskusuunnassa ja vaihteli 108 (8/2023) ja 167 (1/2023) henkilön välillä. Vaala oli vuonna 2023 useaan otteeseen niiden kuntien joukossa, joissa työttömyys laski suhteellisesti eniten vuoteen 2022 verrattuna, vaikka suhdanteet heikkenivät. Työllisyyspalveluista ohjattiin tavoitteellisesti monialaista palvelua tarvitsevia asiakkaita TYP:iin (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu). TYP-asiakkuuksien määrä lisääntyi Vaalassa vuonna 2023 ja asiakasmäärät olivat alueen kuntiin verrattuna suhteellisesti eniten nousseita. Työllisyyspalvelut ovat myös olleet aktiivisena toimijana TYP-työskentelyssä (TE-toimisto, Pohde, Kela ja kunta). TYP-asiakkaita oli Vaalassa vuonna 2023 yhteensä 28 (2022 22) ja keskimäärin TYP-asiakkaita kuukaudessa oli vuonna 2023 24 (2022 19). Työllisyyspalveluista on ohjattu ja kannustettu asiakkaita osallistumaan myös työttömien maksuttomiin terveystarkastuksiin, joiden järjestäminen siirtyi 1.1.2023 Pohteelle. Yhteistyö Pohteen kanssa on toiminut ketterästi ja työttömien terveystarkastuksiin ohjautui vuonna 2023 12 asiakasta (2022 13 asiakasta).

Työllisyyspalveluista tiedottamista tehostettiin työnantajille ja kuntalisää hyödyntävien yritysten sekä yhdistysten määrä kaksinkertaistui vuoden aikana. Vuonna 2023 kuntalisää hyödynsi jo 7 työnantajaa (2022 3 työnantajaa). Palkkatuella työskenteli vuonna 2023 41 työntekijää (2022 64 työntekijää). Huomioitavaa on se, että suuri palkkatukiuudistus 1.7.2023 alkaen toi merkittäviä muutoksia ja osaltaan myös heikennyksiä palkkatukityöllistämiseen. Palkkatuen jäähy aika (aikaraja, jossa tukimahdollisuus samalle työnantajalle katkaistaan) pidentyi 10 kuukaudesta kolmeen vuoteen. Tämä muutos tuli välittömästi voimaan sekä myös takautuvasti. Ilahduttavasti työkokeilujen lukumäärä moninkertaistui vuonna 2023. Työkokeilusopimuksia tehtiin kunnan työllisyyspalveluiden avulla yrityksiin, yhdistyksiin, yhteisöihin, seurakunnalle ja kunnan toimipisteisiin vuonna 2023 yhteensä 19 kpl (2022 3 kpl). Oppilaitosyhteistyö oli myös vireää Oulun, Kainuun sekä Savon suuntiin ja uusia oppisopimuksia tehtiin Vaalan kuntaan kaksi kappaletta.

Kunnan työllisyyspalvelut ovat vuonna 2023 tarjonneet laaja-alaista tukea sekä ohjausta työnhakijoille ja työnantajille, sekä tehneet monipuolista yhteistyötä eri verkostojen ja toimijoiden kanssa. Työtä ja sen hakijoita on kohtautettu tavoitteellisesti. Työnhakijoiden kanssa on laadittu suunnitelmia sekä tarjottu apua palveluihin ohjautumiseen, työnhakuun, työkokeiluihin ja koulutusmahdollisuuksiin liittyen. Työnantajia on autettu hyödyntämään erilaisia palveluita sekä tukimuotoja kuten työkokeilu, TE-toimiston tuet ja Vaalan kunnan kuntalisä. Kuntalisä on suuruudeltaan 300 euroa kuukaudessa. Yrityksille ja yhdistyksille on tarjottu konkreettista tukea myös rekrytointiin, hakemuksiin, sopimuksiin sekä markkinointiin ja mainontaan. Työkokeilumahdollisuuksia on vahvistettu ja järjestetty erityisen vireästi sekä tehty työnantajille tutuiksi, samoin osatyökykyisten rekrytointia.

Työllisyyspalveluiden toiminta on ollut vuonna 2023 aktiivista myös tapahtumien järjestämisessä ja valmistautumisessa TE-palveluiden siirtymiseen kunnille. TE-palvelut siirtyvät kunnan lakisääteisiksi tehtäviksi 1.1.2025 alkaen.

Vuonna 2023 työmarkkinanäkymät alkoivat heikentyä ja työllisyystilanne vaikeutui huomattavasti sekä alueellamme, että valtakunnallisesti. Yritykset lomauttivat työntekijöitä ja lomautettujen vaalalaisten määrä oli suuri koko vuoden 2023 ajan. Lomautettujen määrä oli korkeimmillaan helmikuussa, jolloin lomautettuna oli 31 työntekijää. Kokonaisuudessaan vuoden 2023 osalta voidaan todeta, että kunnan työttömyysprosentti nousi voimakkaasti, osaltaan lomautuksien mutta myös kuntouttavan työtoiminnan totaalisen järjestämiskatkon vuoksi. Myöskään työkokeilua ei voitu järjestää Pohteen toimipisteisiin. Kuntouttava työtoiminta siirtyi hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023. Kuntouttavaa työtoimintaa käynnistettiin hyvinvointialueen toimesta Vaalassa kuitenkin vasta 10/2023 alkaen. Vuoden lopussa myös työkokeilumahdollisuudet Pohteelle avautuivat. Loppuvuoden aikana (10-12/2023) kuntouttavassa työtoiminnassa oli 8 asiakasta (vuonna 2022 yhteensä 14 asiakasta). Työttöminä työnhakijoina on Vaalassa myös työkyvyttömiä ihmisiä, jotka ovat väärällä etuudella (työmarkkinatuella), koska ovat käyttäneet sairauspäivärahan, mutta eivät ole päässeet työkyvyttömyyseläkkeelle. Työkyvyttömiä työnhakijoita yritämme myös parhaamme mukaan auttaa ja eläkeprosessien edistäminen käynnistyi työllisyyspalveluiden sekä Oulunkaaren Työterveys Oy:n yhteistyönä loppuvuonna 2023.

Työttömyysprosentti lasketaan kunnassa olevan työvoiman mukaan. Työvoima laski Vaalassa vuoden aikana 36 työllisellä. Työvoiman määrä 2023 oli 999 henkilöä (2022 työvoiman määrä oli 1035 henkilöä). Työttömyysprosentti oli 1/2023 16,7 % ja laski kevään aikana, ollen alimmillaan 8/2023 10,8 %. Työttömien prosentuaalinen määrä nousi keskiarvona kuukautta kohden vuoden 2022 12,7 %:sta vuoden 2023 13,9 %:iin. Keskimäärin kuukautta kohden työttömiä työnhakijoita oli vuonna 2023 139 (2022 131). Nuorten työpajatoiminta päättyi kunnassa 5/2023. Asiakkuuksia nuorten työpajalla oli vuonna 2023 viisi ja etsivässä nuorisotyössä 12. Nuoria, alle 25-vuotiaita oli työttömänä vuonna 2023 kuukaudessa keskimäärin 10 (2022 keskimäärin 9). Pitkäaikaistyöttömien määrä laski hieman ollen vuonna 2023 kuukaudessa keskimäärin 38 (2022 keskimäärin 39). Yli 50-vuotiaita työnhakijoita oli vuonna 2023 keskimäärin 70 (2022 keskimäärin 69).

Kelan työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuista työnhakija poistuu aloittaessaan työn tai osallistuessaan TE-toimiston työllistämistä edistäviin palveluihin, kuten kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun. Työmarkkinatuen kuntaosuutta Vaala maksoi 70 672 euroa eli 17 484 euroa enemmän kuin vuonna 2022 (53 188 euroa). Työmarkkinatuen kuntaosuutta oli budjetoitu 55 000 euroa vuodelle 2023, joten työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 15 672 euroa yli arvioidun.

Vaikeasta työmarkkinatilanteesta huolimatta kunnan työllisyystilanne eteni vuoden aikana varsin myönteiseen suuntaan. Työttömien työnhakijoiden määrä oli syksyyn saakka laskusuunnassa ja vaihteli 108 (8/2023) ja 167 (1/2023) henkilön välillä. Vaala oli vuonna 2023 useaan otteeseen niiden kuntien joukossa, joissa työttömyys laski suhteellisesti eniten vuoteen 2022 verrattuna, vaikka suhdanteet heikkenivät. Työllisyyspalveluista ohjattiin tavoitteellisesti monialaista palvelua tarvitsevia asiakkaita TYP:iin (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu). TYP-asiakkuuksien määrä lisääntyi Vaalassa vuonna 2023 ja asiakasmäärät olivat alueen kuntiin verrattuna suhteellisesti eniten nousseita. Työllisyyspalvelut ovat myös olleet aktiivisena toimijana TYP-työskentelyssä (TE-toimisto, Pohde, Kela ja kunta). TYP-asiakkaita oli Vaalassa vuonna 2023 yhteensä 28 (2022 22) ja keskimäärin TYP-asiakkaita kuukaudessa oli vuonna 2023 24 (2022 19). Työllisyyspalveluista on ohjattu ja kannustettu asiakkaita osallistumaan myös työttömien maksuttomiin terveystarkastuksiin, joiden järjestäminen siirtyi 1.1.2023 Pohteelle. Yhteistyö Pohteen kanssa on toiminut ketterästi ja työttömien terveystarkastuksiin ohjautui vuonna 2023 12 asiakasta (2022 13 asiakasta).

Työllisyyspalveluista tiedottamista tehostettiin työnantajille ja kuntalisää hyödyntävien yritysten sekä yhdistysten määrä kaksinkertaistui vuoden aikana. Vuonna 2023 kuntalisää hyödynsi jo 7 työnantajaa (2022 3 työnantajaa). Palkkatuella työskenteli vuonna 2023 41 työntekijää (2022 64 työntekijää). Huomioitavaa on se, että suuri palkkatukiuudistus 1.7.2023 alkaen toi merkittäviä muutoksia ja osaltaan myös heikennyksiä palkkatukityöllistämiseen. Palkkatuen jäähy aika (aikaraja, jossa tukimahdollisuus samalle työnantajalle katkaistaan) pidentyi 10 kuukaudesta kolmeen vuoteen. Tämä muutos tuli välittömästi voimaan sekä myös takautuvasti. Ilahduttavasti työkokeilujen lukumäärä moninkertaistui vuonna 2023. Työkokeilusopimuksia tehtiin kunnan työllisyyspalveluiden avulla yrityksiin, yhdistyksiin, yhteisöihin, seurakunnalle ja kunnan toimipisteisiin vuonna 2023 yhteensä 19 kpl (2022 3 kpl). Oppilaitosyhteistyö oli myös vireää Oulun, Kainuun sekä Savon suuntiin ja uusia oppisopimuksia tehtiin Vaalan kuntaan kaksi kappaletta.

Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa -hanke valmisteltiin ja Euroopan sosiaalirahastosta haettiin rahoitusta alkuvuodesta 2023. Rahoituspäätös saatiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta elokuussa. Hanke toteutuu ajalla 1.9.2023 – 31.8.2025. Hanke on rahoitettu Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimintalinjalta 4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi. Hanke toteuttaa erityistavoitetta 4.1. Polkuja töihin. Hankkeessa on kaksi kohderyhmää 1. Vaalan kunnan alueella asuvat työttömät tai työttömyysuhan alla olevat työnhakijat ja työelämään haluavat henkilöt sekä 2. Vaalan kunnassa tai lähialueella toimivat yhdistykset ja seurakunnat sekä yritykset, jotka etsivät työntekijöitä.

Hankkeen budjetti toteutusajalle on 284 165 €, josta henkilöstökustannukset ovat 202 975 €. Hankkeessa työskentelee kaksi 100 % työntekijää; koordinaattori ja ohjaaja sekä yksi osa-aikainen (20 %) hankevastaava. Avustusta kokonaiskustannuksiin saadaan 80 % ja kunnan osuudeksi muodostuu koko hankkeen ajalle 56 836 € (20 %).

Hankehenkilöstö rekrytoitiin syyskuussa, koordinaattori aloitti työnsä 6.11.2023 ja ohjaaja vasta 2.1.2024. Kustannuksia hankkeelle kirjattiin vuodelle 2023 noin 14 000 ja avustusta tuen muodossa noin 12 000 €. Tuen maksatushakemus vuoden 2023 kustannuksiin tehtiin tammikuussa 2024 ja tuki kohdennettiin vuodelle 2023. Tulevat tuen maksatukset tullaan hakemaan 6 kk:n välein.

Hanke käynnistyi kunnan työllistämistoimintaan ja yrityspalveluihin perehtymisellä sekä hankkeen toimitilojen ja palvelupisteen perustamisella vuokratiloihin. Uusi palvelupiste toimii hankehenkilöstön työpisteenä sekä kuntalaisten hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisen palvelupisteenä ja kohtaamispaikkana. Palvelupisteen toimintaa kehitetään yhdessä kuntalaisten hyvinvointiin, työllisyyteen ja elinkeinojen kehittämiseen liittyvien toimijoiden kanssa kuten mm. etsivä nuorisotyö ja HOP - hyvinvointia, osallisuutta ja pärjäämistä -hanke ja kunnan kehittäjäasiakasryhmä.

VERTY – Vertaistukea, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämistä – yhdessä! –hanke aloitti 1.5.2020. Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus myönsi Euroopan Sosiaalirahaston hankerahoituksen VERTY-hankkeelle ajalle 1.4.2020-31.6.2023. Hankkeen toimintalinja oli 5. Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta sekä hankkeen erityistavoite 10.1 Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Hankkeen kohderyhmänä olivat vaalalaiset työttömät ja työttömyysuhan alla olevat henkilöt.

Hankkeen kokonaisbudjetti 3 vuodelle oli 317 000 €, josta henkilöstökuluihin oli varattu 246 000 €. Hankkeeseen budjetointiin henkilöstökuluja kahdelle työntekijälle 100 % työajalla. Kokonaiskustannuksista Ely-keskuksen avustusta saatiin 80 % ja kunnan omarahoitusosuus oli 20 %. VERTY-hankkeen kulut vuonna 2023 ovat olleet yhteensä noin 30 000 €, joista henkilöstökuluja noin 27 000 €. Hanke päättyi 30.6.2023.

Tavoitteiden toteutuminen:

TOIMENPIDE 2023: HAETAAN TYÖLLISTYMISEN EDISTÄVÄÄN LIITTYVÄÄ HANKETTA VUODEN 2022 AIKANA JA TAVOITTEENA ON SAADA HANKKEESTA MYÖNTEINEN PÄÄTÖS VUODEN 2023 ENSIMMÄISEN VUOSIKOLMANNEKSEN AIKANA.

Toteuma: Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa -hanke sai myönteisen rajoituspäätöksen ja aloitti toiminnan syksyllä 2023.

TOIMENPIDE 2023: VUODEN 2023 TYÖTTÖMIEN TYÖNHAKIJOIDEN MÄÄRÄN KESKIARVON LASKU.

Toteuma: Vuoden 2022 joulukuusta tammikuun puoleen väliin 2023 välisenä aikana kunnassa ei ollut työllisyyskoordinaattoria. Uusi työntekijä aloitti tammikuussa 2023. Lisäksi kunnan alueella oli vuoden aikana paljon lomautettuja, jotka näkyivät työllisyystilastoissa. Edellä mainittujen syiden vuoksi tavoite ei toteutunut.

Esittelijä	Hallintojohtaja Niskanen Ari
Päätösesitys	Elinvoimalautakunta hyväksyy osaltaa elinkeino- ja työllisyyspalveluiden tilinpäätöksen ja esittää sen hyväksymistä hallitukselle ja edelleen valtuustolle.
Päätös	Hyväksyttiin